

מדינת ישראל
משרד החינוך
מינהל פדגוגי
אגף בכיר שרות פסיכולוגי ייעוצי
אגף תכניות סיוע ומניעה
תחום הורים ומשפחה

"עפה מלתכת" – צוותי החינוך וההורים פועלים יחד לקידום מטרות משותפות!

"שותפות חינוכית עם הורים" למען קידום השילוב וההכלה

לקראת שבוע המשפחה שלחנו לצוותים החינוכיים ברחבי הארץ "קול קורא" שהזמין אותם לשלוח אלינו יוזמות חינוכיות, אשר מבטאות את העשייה הארגונית בבית ספרם למען קידום מהלכי השילוב וההכלה באמצעות השותפות החינוכית עם ההורים.

משרד החינוך רואה בשותפות החינוכית בין ההורים לבין הצוות, יעד חשוב בעבודה החינוכית השוטפת. השותפות החינוכית אינה רק יעד אלא גם תשתית ומשאב. שותפות איתנה בין הורים לבין אנשי החינוך יוצרת עוצמה קהילתית ונובע ממנה כוח רחב ורב השפעה.

השותפות החינוכית משמעותית במיוחד בתקופות בהן על סדר היום החברתי עומדים תהליכים קהילתיים רבי השפעה, בדומה לתהליך השילוב וההכלה של תלמידים עם מגוון צרכים בבית הספר הרגיל.

שותפות חינוכית יציבה ופעילה מאפשרת לקהילה החינוכית הרחבה - הורים, צוות חינוכי-תלמידים, להתבונן על כלל התלמידים במבט אמפטי ולהעמיק את המודעות למגוון הצרכים של הפרט ושל הכלל, כדי לפעול למען רווחתם, מתוך תפיסה ערכית.

היוזמות שיוצגו להלן מבטאות נקודות מבט שונות בנושא שילוב תלמידים: **עבודה עם הצוות החינוכי, עבודה עם הנהגת ההורים הבית ספרית, ליווי פרטני של תלמיד ומשפחתו** בתהליך השילוב.

תודה לכל אותם צוותים, אשר נענו לקול הקורא ושיתפו אותנו בעשייתם המבורכת.

עלון זה הוא הבמה שלכם, ופירות עשייתכם יהוו עבור כולנו השראה להמשך פעולה משותפת, הורים ואנשי חינוך, למען קידום מהלכי השילוב וההכלה לטובת כל תלמיד וכל תלמידה במערכת החינוך.

רשימת היוזמות:

1. "מובילים יחד הכלה" - תהליך עם נציגות הורים מוסדית
2. "נרטיב" של תלמיד - הורים מספרים, אנחנו מקשיבים" - ליווי פרטני של תלמיד ומשפחתו.
3. "הכשרת הלבבות" - עבודה עם הצוות החינוכי

"שפה משותפת" – צוותי החינוך וההורים פועלים יחד לקידום מטרות משותפות!

"שותפות חינוכית עם הורים" למען קידום השילוב וההכלה **"תלמידים, הורים וצוות-קהילה מקדמת הכלה"** **שבוע המשפחה תש"ף**

שם היוזמה: "תלמידים, הורים וצוות-קהילה מקדמת הכלה" (תהליך עם נציגות הורים מוסדית)

שם המוסד החינוכי: בית ספר ממלכתי "דוד אלעזר"

יישוב: קריית גת

שלב החינוך: יסודי

שם המפקחת על הייעוץ - רונית יצקר

שם המנהלת: נירה גלעם

שם היועצת: ליאת שמואלי

תיאור היוזמה:

בבית הספר פועלת מזה מספר שנים נציגות הורים מוסדית פעילה ויוזמת. הנציגות נפגשת עם ההנהלה ונציגי המורים אחת למספר שבועות. במסגרת המפגשים דנים בנושאים יומיומיים, עובדים בוועדות שונות כגון - ועדת בטחון, ועדת סביבה, ועדת יוזמות, וכן מתקיימים מפגשי חשיבה הקשורים לתפיסות חינוכיות עקרוניות, בירורן והתווית דרך חינוכית משותפת.

במסגרת פיתוח השותפות עם נציגות ההורים המוסדית, נערכו השנה שני מפגשים בנושא 'הכלה והשתלבות של ילדים עם צרכים מיוחדים בבית ספרנו'.

מטרות המפגשים -

בירור ערכי כלפי ערכים מובילים: קבלת האחר, שוויון, שונות, ערבות הדדית וקהילתיות.

רתימת ההורים לשותפות פעילה בכל מהלכי השילוב וההכלה.

הגדרת תפקיד ההנהגה ההורית בנושא הכלה והשתלבות כמקדמת, מאפשרת ומתווכת.

על אילו מהיעדים שהצבתם בתחום קידום השותפות החינוכית עונה היוזמה?

היעדים אליהם מכוונת היוזמה הם -

1. שיתוף פעולה מיטבי עם ההורים והסתייעות בהם על מנת להטמיע תרבות של שילוב וערכים של הכלה.

2. יצירת קהילה של הורים ומורים שפועלת יחד למען הטמעת ערכי ההכלה ויכולה להתמודד גם עם קונפליקטים ומורכבות.

פעולות שנעשו או שמתוכננות להמשך השנה:

התקיימו שני מפגשים עם נציגות ההורים המוסדית:

במפגש הראשון - הצגנו את התיקון לחוק בפני נציגות ההורים. קיימנו דיון ערכי בנושא 'חוק השילוב'. אפשרנו חיבור אישי של ההורה לצורך מיוחד שלו/ של אחד מיקיריו והקמנו ועדת ההורים שתפקידה לחשוב על הטמעת תכנית השילוב וההכלה, וקידומה לרווחת כלל תלמידי בית הספר. הוועדה נבחרה גם לשמש כגורם מסייע באירועי משבר שעלולים לבוע מהשילוב.

במפגש השני – קיימנו דיונים במעגלי שיח – הורים, מורים ותלמידים אודות תקנון בית הספר לאור מקרים מיוחדים למשל -

סעיף תלמידאות אצל תלמיד עם לקויות למידה - האם אי הכנת שיעורי בית אצל תלמיד עם צרכים מיוחדים, עם לקות למידה או הפרעת קשב דינה כאי הכנת שיעורי בית של תלמיד ללא קשיי למידה? אם לא – כיצד עלינו להתייחס לכך?

סעיף קבלת סמכות אצל תלמיד על הרצף - האם תלמיד המאובחן כעל הרצף האוטיסטי יקבל על התנהגותו (למשל על הפרת סמכות מורה) את אותן סנקציות כמו שאר התלמידים?

במעגלים דנו בשאלה האם ומתי יש מקום ליחס מיוחד ושונה כלפי תלמידים מסוימים מתוך הבנה שגם בנורמות ובתקנון יש צורך בהתאמות לילדים עם צרכים מיוחדים.

חידושים שהניבה היוזמה:

שיח קהילתי ורחב על ערכים משותפים, על ערבות הדדית ועל אחריות קהילתית יכולת לראות מעבר לאינטרס האישי ויכולת לחשוב יחד למען מטרה גדולה וערכית יותר שימוש במנגנוני השותפות החינוכית למען קידום אינטרסים קהילתיים ערכיים

"שפה מפותחת" – צוותי החינוך וההורים פועלים יחד לקידום מטרות משותפות!

**"שותפות חינוכית עם הורים" למען קידום השילוב וההכללה
"נרטיב" של תלמידי -
הורים מספרים, אנחנו מקשיבים"
שבוע המשפחה תש"ף**

שם היוזמה: "נרטיב" של תלמיד - הורים מספרים, אנחנו מקשיבים" - סיפורם של התלמידים עם הצרכים הייחודיים מנקודת מבט של ההורים.

שם המוסד החינוכי: חטיבת עלומים

יישוב: רמת השרון

שלב החינוך: חטיבת ביניים

שם המפקחת על הייעוץ: גולדנברג רחל

שם המנהל/ת: אנדי קליסקע

שמות היועצות: שלווה אש, שרון אלמוג, הילה עתיר

תיאור היוזמה:

הרצינו לתהליך המתואר, נשען על ההנחה ששילוב מוצלח תלוי בתהליך קבלה, שיתוף וליווי, בו שותפים כלל מורי ועובדי בית הספר וכן בשיח מקדם לאורך השנים - הורים, תלמידים וצוות חינוכי.

שלב א' – "מסירה מיד ליד"

התהליך התחיל בישיבת וועדת שילוב, בה השתתף הצוות המקצועי שילווה את התלמיד עם קליטתו בחטיבה – כולל מנהלת בית הספר, יועצת השכבה, פסיכולוגית בית הספר ומדריכת מתי"א המלווה את בית הספר. בישיבה השתתפו גם הורי התלמיד והצוות החינוכי אשר ליווה את התלמיד בבית הספר היסודי וילווה אותו עד תום שנת הלימודים. הילדים עצמם השתתפו בחלקם, בשיקול דעת משותף עפ"י הצרכים.

מטרת הישיבה: היכרות עם הילד והמשפחה, היכרות עם ההיסטוריה החינוכית, היכרות עם צרכי הייחודיים – הבנת ההתערבויות הנכונות עבורו ולמידה מתוך ניסיון העבר אודות התערבויות חינוכיות יעילות או פחות יעילות עבורו.

שלב ב' – יום היערכות

נתח משמעותי ביום היערכות של צוות בית הספר הוקדש לנושא ההשתלבות וההכללה, בליווי הרצאה מרתקת ומעוררת השראה, של סיפור אישי על הכלה והשתלבות ועל המקום המשמעותי שהיה למערכת החינוך בנרטיב של המרצה.

שלב ג' – היכרות עם צוות בית הספר והיכרות נרטיב התלמיד מנקודת מבט של ההורים

בישיבת המורים הראשונה של השנה – הזמנו את הורי התלמידים המשולבים, לספר לכל עובדי בית הספר על הילד שלהם שמגיע ללמוד ב"עלומים".

לפני המפגש, ההורים קבלו טבלה ובה המלצות לדגשים בשיח ההיכרות (ראו נספח). בנוסף הם התבקשו לשלוח תמונה אשר תוקרן על הלוח בזמן השיח. ההורים בחרו באם להציג את הטבלה עם המידע על הלוח, או לספר בעל פה תוך התמקדות בפרמטרים שבטבלה.

כל הורה דיבר עם הצוות בין 20 ל-30 דקות, סיפר על הילד, על המשפחה ועל חיי היום יום בבית. תאר את הקשיים, שיתף מה מסייע לילדו מניסיונו האישי, מה מעכב את תהליך הצמיחה של ילדו, מה הם "המוקשים" ומהם הצרכים והבקשות מהמסגרת החינוכית. הצוות שאל שאלות וקיבל מענה מההורה. במקרה שלתלמיד יש סייע, השתתף גם הוא במפגש.

*** לעיתים התלמיד והוריו קיימו גם מפגש הכרות עם תלמידי הכיתה בו הם סיפרו על האתגרים ועל ההתמודדות של התלמיד. הידע הפחית חרדה ואפשר לתלמידים להתקרב, לשאול ולהפסיק לפחד מהבלתי מוכר.

שלב ד' – מפגשי ועדה 'בינמקצועית' קבועים לאורך השנה לצורך מעקב, היועצות והמשך תהליך:

בתחילת השנה נקבעו שלוש פגישות בינמקצועיות שמטרתן מעקב, היועצות וקביעת המשך דרכי טיפול.

נקבעו גם כארבעה מפגשי היועצות ומעקב עם ההורים והצוות המלווה – כולל מחנכת, יועצת, פסיכולוגית, מורת השילוב, סייע ומדריכת המתי"א.

בפגישה הראשונה, נבנתה יחד עם ההורים תכנית תח"י עפ"י הצורך. הפגישה האחרונה תהיה פגישת סיכום וראשית היערכות לשנה הבאה.

פגישות המעקב יערכו מדי שנה בתיאום מראש בתחילת השנה.

בתחילת שנה הבאה – אנו שוקלים להזמין שוב את ההורים במידה והצוות החינוכי ברובו יתחלף.

התהליך כולל את כל התלמידים עם הצרכים הייחודיים, לא רק תלמידי מתי"א, כולל תלמידי "שמע", תלמידים עם קשיי הסתגלות, קשיים רגשיים, תלמידים חולים ועוד. בתום שלוש שנים בחודש מאי מתקיימת מסירה מיד ליד לתיכון הקולט.

על אילו מהיעדים שהצבתם בתחום קידום השותפות החינוכית עונה היוזמה?

היוזמה עונה על יעד של שיתוף ההורים לילדים עם צרכים מיוחדים את צוות ביה"ס. השיתוף מתמקד בצרכים הייחודיים של ילדם וכיצד מומלץ לעבוד עם הילד.

ההורים שותפים לצוות החינוכי וחלק ממנו, ומהווים חלק בלתי נפרד מהצוות המקצועי המלווה את הילד לאורך כל שלוש השנים. יחד אתם נקיים היועצויות לגבי הילד ונקבל החלטות לגבי ההתנהגות והתכנית החינוכית המיטבית המתאימה לו, כולל יוזמות ותפקידים הנתפרים עבורו על מנת להעצים אותו. כמו כן, ההורים לוקחים על עצמם להמשיך לעבוד עם הילדים על הנושאים שנבחרו גם בשעות אחר הצהריים.

פעולות שנעשו או שמתוכננות להמשך השנה:

מפגשי מעקב קבועים של הצוות המקצועי, כולל ההורים.

המשך קבלת תלמידים עם צרכים מיוחדים בפורמט הזה.

הגמשת הפורמט עפ"י משוב מהצוות ומההורים.

חידושים שהניבה היוזמה:

כאשר ההורים הם שותפים לצוות המקצועי שמלווה את הילד בבית הספר, העטיפה סביב הילד והקשר עמו הרבה יותר הדוקים. ההיכרות המעמיקה עוזרת לבית הספר לקדם את התלמיד באופן נכון ולייצר סביבו יוזמות נוספות אשר יעצימו אותו ויתאימו לו וגם יקשרו אותו חברתית עם תלמידים אחרים. בנוסף, מפגש של ההורים עם כלל הצוות החינוכי מאפשר לכל מי שנפגש עם התלמיד גם בחצר בית הספר להיות ער לצרכים של התלמיד ולסייע בעת הצורך גם במרחבים בלתי פורמאליים (מחוץ לשיעור). סיפורו של הילד בנרטיב של ההורים ומנקודת מבטם מאפשר הצצה לעולמו בהיבט רחב: ילדות מוקדמת, המשפחה הגרעינית והמורחבת, מערכת החינוך, מסגרות חברתיות ושעות הפנאי. כל אלה מובילים לקרבה, אכפתיות ואמפתיה לתלמיד.

הניסיון שלנו מעיד על הצלחה בקליטת התלמידים ועל חוויה טובה ומעצימה לתלמידים, להורים ולצוות בית הספר. התהליך משפיע לטובה גם על תחושת המסוגלות של הצוות באשר ליכולתם לעבוד עם תלמידים עם צרכים מיוחדים.

היזמה כהגשמת חלום... מהו חלום השותפות שלכם?

ארגון הפועל על פני רצף השותפות מתוך מודעות וגמישות, מחזק את תחושת הביטחון ואת התקשורת הבין אישית אשר עשויות למנוע מצבי התבצרות בחוויית ניכור או חוויית בדידות. החלום שלנו הוא להעניק לכל תלמיד באשר הוא, מענה נכון לצרכיו ולאפשר לו תהליך משמעותי של צמיחה והנאה והנעה לימודית, חברתית והתפתחותית לאורך השנים בחטיבת הביניים בקרב כל באי בית הספר. אנו מאמינים שתשתית זאת מהווה תנאי הכרחי בהצלחתו של התלמיד.

נספח: נעים להכיר שם התלמיד/ה: תמונה

	רקע כללי ומשפחתי
	סיפור/ה של התלמיד/ה וחוויות מעצבות שחווה/תה (תמונות, סרטונים)
-	מידע לגבי האבחון
	חוזקות וכישורים מיוחדים
	קשיים מיוחדים
	למה חשוב לגלות ערנות?
	מה עובד אתה/אתו במיוחד?
	למה הוא/היא זקוקים מהמורים?
	ממה חשוב להימנע?
	הערות והארות

תלמידים מתנסים בהרכבת פאזל עם כפפות כדי לחוות את הקושי של תלמידה עם קשים מוטוריים.

"שפה משותפת" – צוותי החינוך וההורים פועלים יחד לקידום מטרות משותפות!

"שותפות חינוכית עם הורים" למען קידום השילוב וההכלה **'הכשרת הילדים' של הצוות החינוכי וההכלה** **שבוע המשפחה תש"ף**

שם היוזמה: 'הכשרת הילדים' של הצוות החינוכי להכלה והשתלבות
שם המוסד החינוכי: ישיבה תיכונית "אורט"
יישוב: טבריה
שלב החינוך: חטיבה עליונה
שם המפקחת על הייעוץ: תמר תורג'מן
שם המנהל: הרב גלעד מסינג
שם היועצת: עפרה רייס

תיאור היוזמה:

כחלק מהחלת חוק השילוב וההכלה בבתי הספר החלטנו להקדיש לאורך השנה מספר מפגשי צוות ל"הכשרת הילדים" ולפעולה לקידום השילוב של תלמידים עם צרכים מיוחדים, בדגש על קשר מיטבי עם ההורים.

התיקון לחוק ויישומו הביאו עמם לבית הספר שינויים רבים. כל שינוי טמן בחובו איזונים והזדמנויות והבנו שיש להתמודד עמו בעזרת הכוחות שקיימים במערכת. כמו כן הבנו שבתור אנשי חינוך, מתפקידנו להכיר את התהליך, להתחבר אליו ככל הניתן וללוות את התלמיד ואת הוריו בענווה ובבטחה.

בחדר המורים נערכו מספר סדנאות שיח בנושאים השונים. את המפגשים הנחו חברי הנהלת בית הספר.

מפגש 1- **הטמעה**, מידע ולמידה של 'חוק ההכלה וההשתלבות'. לקראת יישום החוק - חידושים, מושגים ושינויים, השפעתו עלינו כצוות, ועל הקשר עם ההורים (מצ"ב מצגת בנושא - תיקון החוק).

מפגש 2 - 'הכשרת הלבבות' - לימוד באמצעות מקורות תורניים וספרותיים בנושא - האתגרים ודרכי ההתמודדות שמציב בפנינו החוק כמו גם מציאות המכילה תלמידים משלבים ומשולבים בכפיפה אחת בכיתה (מצ"ב דפי מקורות).

מפגש 3 - **התמודדות עם קשיים** - מתן כלים להתמודדות עם קונפליקטים ומצבי משבר שעלולים לנבוע מהשילוב (מצ"ב הסדנה לחדר המורים)

מפגש 4 - **שיח משותף (שולחנות עגולים) - הורים ומורים**: דיון לגבי הנושאים הבאים -

הרווחים, היתרונות והאתגרים של למידה הטרוגנית בכיתה

קבלת תלמידים עם צרכים שונים במסגרת הכיתה כערך תורני ואוניברסאלי.

בדגש על - בירור עמדות ההורים ביחס לשילוב והכלה בכיתות הרגילות כערך חינוכי, תפקידי כהורה בשילוב נכון של ילדי ובקבלת האחר, ציפיות מהצוות החינוכי בקשר עם ההורים, דגשים לשילוב מיטבי, המשך הדרך בשילוב ידיים וחיבור הלבבות.

על אילו מהיעדים שהצבתם בתחום קידום השותפות החינוכית עונה היוזמה?

הכלה והשתלבות - ערך חינוכי ותורני חשוב - קבלת האחר ומתן הזדמנות אמיתית להשתלבות בחברה.

רלוונטיות וחדשנות - רתימת הצוות החינוכי בהובלת ההטמעה כיעד עיקרי. הטמעה בדרך של שיח והבנה.

הורים שותפים לדרך - כערך מרכזי בחזון בית הספר.

פעולות שנעשו או שמתוכננות להמשך השנה:

1. מפגשי חדר מורים
2. מפגשי הורים - צוות
3. התייחסות לנושא באיגרת שבועית להורים: כל יום שישי נשלחת איגרת להורים עם עדכונים על הנעשה בבית הספר

חידושים שהניבה היוזמה:

צוות מגויס יותר, מעודכן ורלוונטי, פנוי לשמוע ולהקשיב להורים מתוך ידע ואמונה בדרך. הצוות ומוכן ללוות את התלמיד ומשפחתו לאורך כל הדרך. הצוות מהווה מודל לרגישות, תמיכה ומקצועיות בקשר עם הורים ותלמידים.

סדנה לחדר המורים בנושא התיקון לחוק -

התמודדות עם האתגרים שעשויים להיווצר מול הורי בית הספר בהקשר ליישום התיקון לחוק

מטרות:

- להבין מהם האתגרים שעשויים להיווצר עם הורים בהקשר ליישום התיקון לחוק.
- לראות את התמונה כולה- מהם הכוחות וההזדמנויות ביחס להורים בהקשר לתיקון?
- לדייק את תפקיד המחנך בכיתה ובמרחב הבית ספרי בנושא
- מתן כלים וכיווני עשייה פרואקטיבית

1- פתיחה-

תיאור הקשר עם הורי בית הספר כפי שמתקיים היום.

המחשת הקשר עם הורי בית הספר דרך מטאפורה, בחירת קלף או פיסול בפלסטלינה.

בסבב משתפים - מה מייצג עבורך/ מסמל עבורך הקשר של הצוות עם ההורים כיום?

2- הצגת מצגת (תקציר החוק - תזכורת)

המצב החדש טומן בחובו אתגרים, הזדמנויות והתמודדויות, ברמת הצוות החינוכי הילדים וההורים.

במפגש זה נעמיק בהתמודדויות בקשר שלנו עם ההורים בהקשר של יישום התיקון לחוק

3- תרגיל ה-S.W.O.T - חשבו על מצב בו החוק מיושם בכיתתכם

כל אחד מתבקש לכתוב על פתק **קושי או אתגר שעלול להתעורר עם הורים בבית הספר סביב החוק**. ניתן לכוון לקושי עם הורי הילד המשולב, עם כלל ההורים המשלבים, בין הורים ועם ההנהגה. נשמור את הפתקים להמשך

4- עבודה על פי מודל ה s.w.o.t

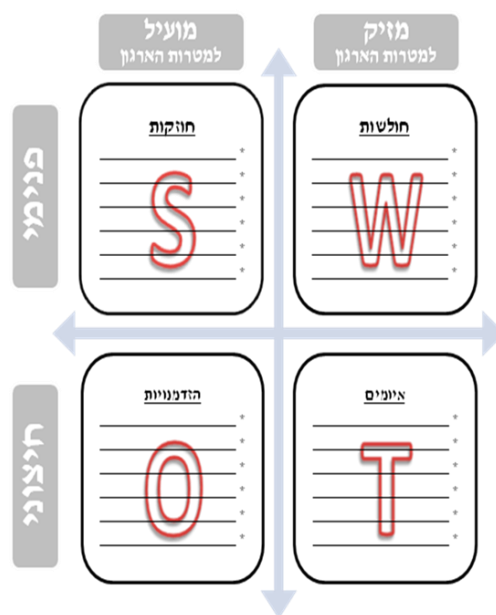
מה הם **הכוחות** בי/ בסביבתי שיסיעו להתמודד עם הקשיים שעלולים להתעורר בקשר עם ההורים?

מה הם **החולשות** שאני צופה שיקשו על ההתמודדות הזו?

מה הן **ההזדמנויות** לצמיחה ולהתפתחות בקשר עם ההורים הטמונות ביישום התיקון לחוק בכיתה שלי?

מה הם **האיומים** הקיימים בכיתתי שיקשו על הקשר עם ההורים ביישום החוק?

כל איש צוות ממלא את הטבלה

5- עבודה קבוצתית -

בקבוצות קטנות שתפו זה את זה. מצאו את המשותף ואת הייחודי מתוך מה שנכתב על ידי אנשי הצוות

מתוך הדיון בקבוצות - כתבו **שלוש פעולות** שעליכם לבצע בכיתתכם או במרחב הבית ספרי על מנת להתמודד בדרך מיטבית עם הקשיים שעלולים להתעורר עם הורים בעקבות יישום התיקון לחוק

6- במליאה - שיתוף בתובנות ויצירת ארגז כלים מתוך הנאמר.

סיכום

התיקון לחוק ויישומו יביאו לשינוי בבית הספר. כל שינוי טומן בחובו איזמים והזדמנויות ויש להתמודד עמו בעזרת הכוחות שיש במערכת. בתור אנשי צוות חינוכי, תפקידנו להכיר את התהליך וללוות את התלמיד והוריו. יצרנו פה ארגז כלים להתמודדות עם קשיים שונים לאחר שהעלינו למודעות את הקשיים הצפויים. חשוב לזכור כי בכל מערכת יש חוזקות וכי אפשר לנצל כוחות אלו ולראות בשינוי הזדמנות אמיתית לצמיחה.

סבב סיום - מה החוזקה שיש בי שתאפשר לי לעזור למערכת לקבל את השינוי

לימוד משותף- הכלה והשתלבות

משנה:

"כהן שיש בידיו מומין - לא ישא את כפיו לברך, שכיון שיש בהן מומין הרי זה גורם לאנשים להסתכל בו, ואסור להסתכל בידי הכהנים שמברכים את העם.
ר' יהודה אומר אף מי שהיו ידיו צבועות אסטיס ופואה (צבע כחול) לא ישא את כפיו מאותו טעם מפני שהעם מסתכלין בו:"

מגילה פרק ד' משנה ז'

גמרא:

תנא [שנה] החכם בתוספתא:

"מומין שאמרו שפסלו את הכהן מלברך, הכוונה למומים בפניו ידיו ורגליו, ולא מומים שבסתר.

אמר ר' יהושע בן לוי כהן שהיו ידיו בוהקניות (מלאות כתמים לבנים) לא ישא את כפיו. תניא נמי הכי [שנויה הברייתא גם כן כך]: ידיו בוהקניות - לא ישא את כפיו, היו כפיו עקומות או עקושות (מעוותות) לא ישא את כפיו.

אמר רב אסי: חיפני (ובשיני) איש מחיפה ומבית שאן לא ישא את כפיו, שלא ידעו לבטא את האותיות הגרוניות כראוי.

תניא נמי הכי [שנויה הברייתא גם כן כך] אין מורידין לפני התיבה לא אנשי בית שאן ולא אנשי בית חיפה ולא אנשי טבעונין מפני שהם קורין לאלפין עיינין ולעיינין אלפין, ועל ידי כך משבשים את משמעות הדברים בתפילה.

אמר לו רבי חייא לר' שמעון בר רבי תוך כדי שיחתם: אלמלי אתה (אילו היית) לוי - פסול אתה מן הדוכן לשיר משום דעבי קלך שעבה קולך ואינך ראוי לשיר. נעלב רבי שמעון.

זבלגן מי שעניו זולגות דמעות כל הזמן לא ישא את כפיו, ושואלים: והא הוא דהוה בשיבבותיה דרב הונא והוה פריס ידיה [והרי אותו כהן בעל מום שהיה בשכונתו של רב הונא שהיה נושא את כפיו!] ומשיבים: ההוא דש בעירו היה כלומר, היה מצוי במקום והתרגלו אליו בני עירו, וכיון שהם רגילים בו שוב אין מסתכלים במומו...

ר' יהודה אומר: מי שהיו ידיו צבועות לא ישא את כפיו.

תנא [שנה] החכם בתוספתא: מכל מקום, אם רוב אנשי העיר מלאכתן בכך בצביעה- מותר, שבוודאי אין שמים לב לכך:"

תלמוד בבלי מסכת מגילה דף כ"ד עמ' ב'

שאלות להעמקה:

ע"פ המשנה מדוע יש איסור לכהן לישא כפיו? מה מוסיפה לנו הגמרא?

אל מי לדעתך מכוונים האמוראים בגמרא?

אדיבותם של העיוורים (ויסלבה שימבורסקה – מפולנית דוד וינפלד)

היסוד לקבלת השונה מתחיל בהבנה שיש שיוויון בין בני האדם; הרעיון של שיוויון מתחיל מצלם אלוקים. כתוב בספר בראשית (ט, ו) - "שופך דם האדם, באדם דמו ישפך – כי בצלם אלוקים עשה את האדם" ..

מהו צלם אלוקים?

בספר "תולדות יצחק" הסביר הרב יצחק קארו, שעיקר העניין בצלם אלוקים הוא יכולת הבחירה. ייחודו של האדם על פני שאר הבריות שעל פני האדמה הוא בכך שיש לו יכולת בחירה בין הטוב לרע. זוהי יכולת אלוקית – "ויאמר ה' אלקים הן האדם הָיָה כְּאֶחָד מִמֶּנּוּ לְדַעַת טוֹב וָרָע..." כלומר – יכולת ההבחנה בין טוב לרע שמאפשרת בסופו של דבר את הבחירה ביניהם, אם כן, יוצא שהקב"ה ברא את האדם באופן כזה שיש בו כביכול פיסה של אלוקות

המשנה במסכת אבות (פרק ג) "הוא היה אומר חביב אדם שנברא בצלם חבה יתירה נודעת לו שנברא בצלם שנאמר בצלם אלהים עשה את האדם..."

בני אדם בכללם, מכל סוג, צבע, מין, עדה, גזע או מוצא – כולם בעלי צלם וכולם חביבים בעיני הקב"ה ושייכים אליו. אם האדם חביב בעיניו של הקב"ה בוודאי שגם אנו, בני האדם, צריכים לנסות ולמצוא את החביבות הבסיסית הזו של הצלם המצוי בכל אדם, ועלינו להבין שמבחינת צלם האלוקים הבסיסי – אנו שווים לכל דבר ועניין. הביטוי המעשי לכך הוא שיש לנהוג בסבלנות ונימוס ונעימות עם כל אחד..

מובא בגמרא במסכת סנהדרין (דף לז עמוד א) "לפיכך נברא אדם יחידי, ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל - מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם מלא, וכל המקיים נפש אחת מישראל - מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם מלא." אם כן ברור שכל אדם הוא יחיד ומיוחד ויש בו משהו שאין באחרים. כמו כן, על פי תורת הסוד, לכל אדם מישראל יש אות משלו בתורה. אולי האות שלו היא קטנה, אולי היא גדולה, אבל היא רק שלו. לכל אחד יש את המקום שלו, את התרומה הייחודית שלו ומשהו שהוא נותן לעולם, שאף אחד אחר לא יכול לתת. כך אנו רואים גם בתפילת הימים הנוראים, בה אנו אומרים - "אלוהי, עד שלא נוצרתי איני כדאי..." פירוש הדבר הוא שעד שהאדם נוצר, אין בו צורך, העולם איננו זקוק לו. אולם מהרגע שהאדם נוצר – הרי זה מפני שיש משהו בעולם שרק האדם הזה יכול לפעול. יש איזשהו חסר שרק הוא יכול למלא.

כל אחד הוא שונה וכל אחד מיוחד!; כולנו באנו לתקן משהו בעולם, לשנות משהו, להוסיף נקודה שלא היתה עד היום. בכך כולנו שווים.

אמר רבי יהושע בן לוי: הרואה את הבהקנים אומר ברוך משנה הבריות. מיתיבי: ראה את הכושי ואת הגיחור ואת הלזקן ואת הקפח ואת הננס ואת הדרניקוס אומר ברוך משנה את הבריות

מהותה של ברכת "משנה הבריות". היא ההבנה שה' בורא כל, וכל אחד ואחד שונה מחברו. גם אני וגם אתה שונים. כל אחד, מכוער ביחס לאחד, ויפה, ביחס לשני. עלינו להבין שהשונות היא השלמת הכלל. לכן, יחסו הפוסקים משמעות יתירה לצורה בה תאמר הברכה. כך פסק הרב אויערבך בענין זה: "כאשר מברכים ברכת 'משנה הבריות' על מומים שונים, יש להיזהר שהאיש שבגללו מברכים ברכה זו לא ירגיש בכך, כי זה יגרום לו צער". תחושתו של האחר חשובה, כיון שהיא מהות הברכה, לא המשונה עומד במרכז, אלא ה"אני" המקבל את

הבריאה כמהות אחת ומבין שאין הבדל ביני לבין זולתי מצד הערך הסגולי שלנו כבני אדם. כל אחד מאתנו התגלה ב"כלי אחר ומכאן נובעת השונות. לפיכך, אהבתו וקבלתו של האחר, מהווה פעולה אמונית בסיסית הנדרשת מכל אחד מאתנו. בלשוננו של ה'אוהב ישראל' הדברים פשוטים בתכלית: "כי מי שאוהב את הש"י אוהב ג"כ את ישראל עמו".

שאלות להעמקה:

מהו פירוש המושג "בצלם אלוקים"? איך אנחנו יכולים ליישם את המושג בתוך כותלי בית הספר? בכיתתנו?

מה ניתן ללמוד מברכת "משנה הבריות"? מה מלמדת אותנו מהות הברכה?

מקורת מהספרות

אדיבותם של העיוורים (ויסלבה שימבורסקה – מפולנית דוד וינפלד)

משורר קורא שירים לפני קהל של עיוורים.
הוא לא שער כי הדבר קשה כל כך קולו רועד. ידיו רועדות.
הוא חש כי כל משפט עומד כאן במבחן החשך.
יהיה עליו להסתדר בכוחות עצמו ללא אורות וצבעים.
הרפתקה מסכנת בשביל הכוכבים שבשיריו,
בשביל עמוד השחר, הקשת, העננים, הניאונים, הירח,
הדג הכסוף כל-כך עד עתה מתחת למים והנץ בדומיית השמים הגבוהים.
הוא קורא - כי מאוחר מדי לא לקרא - על נער במקטורן צהוב
על כר דשא ירוק, על גגות אדומים בעמק שאפשר למנותם,
על ספרות שנעות על גופיות השחקנים ועל האלמונית הערומה בדלת הפתוחה קמעה.
רוצה היה לעבר בשתיקה - גם אם זה בלתי אפשרי - על כל אותם קדושים בתקרת הקתדרלה,
על עדשת המיקרוסקופ הזאת וקרן האור בטבעת, והמסכים והמראות והאלבום עם התמונות.
אבל מה רבה אדיבותם של העיוורים. מה רבה סלחנותם, גדלות נפשם.
הם מאזינים, מחייכים, מוחאים כפים.
אחד מהם אפילו נגש עם ספר פתוח במהפך ומבקש חתימה שאין הוא יכול לראות

בצל האלה (זלדה)

אשה קשישה וחולת רגלים
פושטת יד ברחוב
שותה תה בחצר מרצפת
בצל האלה.
פליאה בעיני איך מגיחה היא
מבלהות גורל זועם
לנימוסים עדינים
לגנוני כבוד שפורשים כנפים
בחיים של טובה בחיים שיש בהם נוי.
בעיניה החומות זורח אור
שראה איוב בלב הסערה
בשתי האשפות לא חסמה בפניה
את אימות השמים.
פתאם אמרה לי:
שמת לב לאיש שמוכר סדקית במרתף
בפנת הרחוב?
ראית את מבטיו?
נדהמתי
כי בתוך עזובת צלמוות מתבוננת היא כך
בחוזונות החיים.
רק כאשר עלה בה לבה על גדותיו
והשיטה לי צנצנת של דבש
שקבלה באיזה מבוא -
גליתי לתמהוני שאהבתי שרויה עדין בספירות
הנמוכות
כי הנה עלי לנפץ שבע חומות של סרוב
כדי שאוכל לקבל
מיתה
את דבש מתת הידידות

בית ההבראה (סיון הר שפי)

כלם התאשפזו בספתך:
אברהם דווי הברית
יצחק, פהה עינים
יעקב, צולע על ירכו
משה בא, מגמגם
אהרן כווי אש ואלם
יוסף, מטרף משנות בורו ואסוריו
ודוד מצלק מפולחמותיו
באויביו ובבנו.
כלם התאשפזו בספתך.
שאמר פי יצאו שלמים ובריאים?
לא. הם יצאו
אחרים. חסרים,
אך פחות מרירים, יותר סלחנים
ומאמינים בטובך.
יותר מבינים,
הם הפכו את פצעייהם
לתורות ותפללות,
לספורי מעשיות,
לנגונים.
ועוד,
הם יצאו וצאצאיהם עמום
כיוצאים מרחם אמום,
עטופים, רחוצים ואהובים
למרות --
ודוקא משום כך

עקרונות מרכזיים

- מתן עדיפות לשיבוץ בחינוך רגיל
- בחירת הורים את סוג המסגרת עבור ילדם
- סל משאבים אישי מכוון תלמיד
- חינוך מיוחד אינו מקום אלא שירות
- ראייה הוליסטית על הילד הוריו ומשפחתו

שינויים עיקריים בתיקון לחוק

- תוספת ראשונה - רשימת המוגבלויות והגורמים המאבחנים - דומה לנוסח הקיים היום בנספח לחוזר מנכ"ל עם שינויים קטנים.
- תוספת שניה - שני חלקים :
  - במוסדות וכיתות בחינוך המיוחד
  - בשילוב בחינוך הרגיל
- מטריצה של מוגבלות ורמת תפקוד שקובעת את סוג המענה והיקף סל משאבים.

החלפת מונחים

תיקון 11 לחוק חינוך מיוחד, 2018	חוק החינוך המיוחד 1988
עם צרכים מיוחדים	בעל צרכים מיוחדים
תלמיד	ילד
מוגבלות	לקות
זכאות ואפיון	השמה
שירותי חינוך מיוחד	חינוך מיוחד
מוסד שניתנים בו שירותי חינוך מיוחד	מוסד שניתן בו חינוך מיוחד
השגה	ערר
ועדה רב מקצועית	וועדת שילוב
וועדת זכאות ואפיון	וועדת השמה

5

רמת תפקוד והיקף תמיכה

הצוות הרב-מקצועי יקבע את רמת התפקוד והצרכים של התלמיד בהתאם למצבו בין השאר בתחומים אלה: קוגניטיבי, לימודי, שפתי, רגשי, חברתי, עצמאות תפקודית והתארגנות, תקשורת. רמת התפקוד תקבע אוטומטית מיד אחרי הזנת שאלון הראמ"ה.

סמכות ועדת זכאות ואפיון לשנות בחירת הורים

"סברה ועדת הזכאות והאפיון, בהסתמך על חוות דעת של גורמים טיפוליים, ולעניין תלמיד הלומד במוסד חינוך או במעון יום שיקומי - גם על מידע בכתב ממוסד החינוך או ממעון היום השיקומי, כי יש חשש ממשי שהשמתו של התלמיד במסגרת חינוכית בהתאם לבחירת הוריו לפי פסקה (2) תביא לפגיעה ממשית בשלומו או בשלומם של אחרים, רשאית היא להחליט על השמתו במסגרת חינוכית אחרת המתאימה לו."

המבחנים שנקבעו בתיקון לחוק

- "חשש ממשי" - קביעת רף להתרחשות אירוע עתידי שאינו ודאי. מצריך הסתברות ברמה גבוהה יחסית.
- "פגיעה ממשית" - צריך להיות משהו כבד משקל. אי נוחות אינה פגיעה ממשית, לא עצם העובדה שתלמיד שילוב לומד בקצב אחר וצריך יותר תשומת לב של המערכת.

תודה על ההקשבה!

